

Gudstjeneste i Skævinge & Lille Lyngby Kirke

den 24. april 2016

Kirkedag: 4.s.e.påske/B

Tekst: Joh 8,28-36

Salmer:

SK: 4 * 447 * 449 * 487 * 234

LL: 4 * 447 * 449 * 66,1+5+6 * 487 * 512,1 * 234

For nogen tid siden så jeg i TV en udsendelse om mennesker, der lider af forskellige sygdomme, der har forskellige kombinationer af bogstaver og kliniske betegnelser; men som har det til fælles, at de fastholder mennesker i, hvad vi kan kalde en form for tvangstanker. F.eks. var der en mand, der, når han forlod sit hjem og låste sin hoveddør, så skulle han trykke ned på håndtaget 16 gange for at være sikker på, at døren var låst. En dame skulle altid være den sidste, der gik ind i rummene i hjemmet, hvis flere gik ind i et rum. En anden dame skulle vaske hænder et bestemt antal gange om dagen. Og sådan havde de hver især deres. Udsendelsen handlede ikke om at udstille disse mennesker, men om forskellige forsøg på at hjælpe dem ud af det, der for nogle af dem var et sandt fængsel. De kunne ganske enkelt ikke leve frit, for de var hele tiden bundet op af, at de skulle gøre bestemte ting.

Nu er der stor forskel på, om sådanne ritualer eller tvangstanker skyldes sygdom eller en eller anden form for forstyrrelse af hjernen, af tanker, sind, følelser eller hvad det nu er, og så mennesker, der på sin vis er fanget i et lige så frustrerende og livsødelæggende og livshæmmende fængsel grundet et religiøst system. Men der er dog den fællesnævner, at også et religiøst system kan blive så fængslende (og her i negativ betydning), at det hæmmer den frie livsudfoldelse. Og i begge tilfælde kan det være enormt svært at bryde ud af det, for samtidig går det også

hen og bliver en form for tryghed for mange. Tryghed i den forstand, at der ikke skal tænkes så meget; der skal bare handles. Men det kan så også være kilden til frustration, for hvad nu, hvis man bliver forhindret i at handle? Falder det hele så sammen? Og taler vi specifikt religiøst, betyder mine manglende handlinger så, at guden bliver vred? Og hvad bliver så straffen? Er jeg så ikke selv skyld i ulykken? Er det ikke bare retfærdigt, når noget ulykkeligt sker mig?

Selv om langt de fleste af os ikke når så langt ud i et religiøst system, så ligger tanken faktisk ikke ret langt fra rigtig mange af os. Vi kender sikkert alle til tanken, at de er uretfærdigt, når mennesker kommer ud for ulykker, dør for tidligt og lignende katastrofer. Så ligger det så nært for os at sige, at det ikke er retfærdigt. Når vi siger sådan, så gør vi det, fordi vi et eller andet sted i os, mere eller mindre bevidst, har en forventning om, at når vi har det godt, når vi er gode mennesker, så bør det også gå os godt og vi bør have det godt. Det er retfærdighed.

Men hvori består denne retfærdighed eller uretfærdighed? Filosofisk betragtet består den i rimelighed. Religiøst betragtet består den i, at vi har tilstræbt os det gode liv i forhold til en eller anden guddommelighed eller erkendelse. Skærer vi helt ind til benet, så bunder det i samme tvangstanke, at hvis vi opfylder ritualer, kravet, så sker der ikke noget, andet end godt. Hvis ikke, ja så er det modsatte jo gældende, og vi er selv ude om det.

Det paradoksale er, at vi har ikke noget rationelt at have denne retfærdighedsfølelse over for livet i. Livet er ikke en filosofisk eller religiøs institution med sin egen iboende retfærdighedssans. Og det opdager vi netop, når vi bliver fanget i uretfærdighedsfølelsen, for så opdager vi, at vi har ikke noget sted at gå hen med denne følelse, for der er ingen at gå til. Men

vi opdager også frustrationen, for på en og samme tid er vi fanget i dette; men vi er fanget i dets håbløshed, for det hele falder jo sammen om os og så er der ikke noget tilbage. Og vi kan jo ikke være fanget af ingenting, og alligevel er vi fanget i dette ingenting, som er uretfærdigt. Nu er alle muligheder åbne for at blive både filosofisk og religiøst godt frustreret og fanget i en skrue uden ende. Det er sjældent, at det udvikler sig hos de fleste af os som egentlige tvangshandlinger; men det udvikler sig meget ofte hos mennesker som tvangstanker, der bare kører i ring for at finde et eller andet at hænge fast i. Der er bare ikke noget. Og alligevel er vi fanget i det.

Og nu kan det lyde, som om det er reklame for et eller andet Vanish-produkt, hvor man står i det værste skidt, der ser helt umuligt ud; men det er det ikke. Bare brug Vanish, et pust, og det er rent.

Men vi behøver ikke være fanget. Der er – og undskyld mig udtrykket – et produkt, et middel, et system – der er én, ét sted, hvor vi kan frigøres i dette. Der er ét sted, hvor vi kan leve i frihed fra religiøse og filosofiske tvangstanker, uden fare for, at det hele falder sammen.

Det er hos Jesus. Jesus kan sætte mennesker fri. Og nu bliver det nærmest absurd paradoksalt. Når vi binder vort liv til Jesus, så kan vi leve frit, i frihed.

Samtalen mellem Jesus og nogle af jøderne er et uddrag af en lang samtale, hvor det blandt andet handler om, at de er en del af en kultur og tradition og religion, hvor det er nærliggende at tænke på, at det handler om gjorte handlinger i forhold til lovkrav fra Gud. Det handler om at være de rigtige (Abrahams børn) og gøre det rigtige i forhold til loven (f.eks. De ti bud). Det er de fanget i, og de protesterer voldsomt, når Jesus gør op

med det. For hvad nu? Der er nemlig en form for tryghed i lovkrav og tvangstanker og –handlinger. Det er til at forholde sig til, om jeg har trykket ned på håndtaget 16 gange eller ej. Det er jo bare at tælle. Det er til at forholde sig til, om jeg har betalt for alt, hvad jeg også bærer ud af Netto. Det kan måles og vejes og checkes. Det er straks værre og sværere at forholde sig til, om jeg nu også har elsket min næste nok? Elsker jeg Gud på den rigtige måde helt ind i mit sinds og sjæls dyb? Det kan man straks blive usikker overfor – og hvad så?

Luther erfarede det samme, hvilket også ligger til grund for salmen, vi synger efter prædikenen. Han levede ud over alle grænser og rimeligheder efter de religiøse love og regler. Det var ikke tvangstanker, det var systemet, og det var nemt at finde ud af, om han gjorde ret eller synd. Loven siger må og må-ikke, gør og gør-ikke, og så er det jo bare at rette sig efter det. Alligevel, fandt han jo ud af, at jo mere han bandt sig til, blev fanget af lovens krav, desto mere krævedes af ham. Det var håbløst. Aldrig var det nok. Og selv om mennesker så virkelig oppede sig, så blev de alligevel ramt af det, vi fejlagtigt kalder for livets uretfærdighed.

Luther opdagede så, hvad jeg allerede har sagt, at der er et sted, hvor der er frihed. Der er én at binde sig til, som kan løse os fra dette tvangshelvede om synd og uretfærdighed. Og det er Jesus. Han kan sætte os virkelig fri.

Jesus bruger billedet med modsætningen mellem slaven i huset og sønnen af huset. En af modsætningerne er, at for slaven handler det om, at han skal gøre for at være. Han skal, sagt lidt mere nutidigt og overordnet, yde for at nyde. Sønnen skal ikke gøre for at være søn. Han er, og skal for så vidt blot være. Og det er ikke bare for at være smart med ordene; men jeg ser modsætningen i, at sønnen skal nyde for at yde.

Slaven er bundet af et krav om handling, ellers ingen løn, men straf. Sønnen er fri i kravet og bundet til hjemmet af et tilhørsforhold, og i dette skal han nyde friheden i en sådan grad, at han i den kan yde.

Når vi bindes til Jesus, bindes vi til huset som børn. Vi må være hos Gud og i hans retfærdighed som børn, der bare skal være der. Vi skal nyde kærlighedens frihed til blot at være. Vi er frie af lovkrav og filosofiske eller religiøse tvangstanker og - handlinger. Vi er frie til at være. Og i den frihed har vi frihed til at gøre livet. I den frihed kan vi gøre livet til et fristed for hinanden, for – og nu løfter vi det helt op i de højere luftlag, og alligevel har det betydning helt ned i vor dagligdag: Vi kan handle frit, for vi er ikke bundet af det liv eller til det liv, der – og nu bruger jeg ordet igen – ”uretfærdigt” går os i mod. Vi er bundet af det liv og til det liv, der helt uretfærdigt (efter menneskelig målestok) men retfærdigt efter Guds guddommelige og nådige målestok går os i møde som kærlighedens udfoldelsesplads, og som er det liv, der ikke i sig selv er bundet og fanget af døden, men frit, virkeligt frit, fordi det liv er knyttet til ham, der formår at sætte virkelig fri.

Dét, siger Jesus, er sandheden. Og den skal vi lære at kende som Jesu disciple, og i den må vi nyde for at yde, fordi vi er børn hos Gud og ikke Hans tjenere eller ansatte.

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen